

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Francišanska ulica 6/I. Računplov na vrhlovo. Nefrankovnik pismo na sprejemamo. Izhaja vsak tistrik. Naročnina letno 60 din. za tucet mesecev 60 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglaševanje po ceniku in dogovoru, davok posebno. Polt. šte. rač. 11.153. Telefon 4586

Za enako delo — enako plačilo

Od leta do leta čakamo, kdaj bo popravljena težka krivica, ki se nam godi. Pri skromni plači, ki je odmerjena drž. uradniku iz naših vrst, je zanj že najmanjša okrnitev prejemkov zelo občutna. Pri plačah poročenih učiteljic pa znaša okrnitev celo več kot 1/3.

Kakor se zahteva od nas izpolnjevanje službenih dolžnosti, tako imamo me pravico zahtevati izpolnjevanje obveznosti napram sebi. Uradniški zakon nas ni razdelil v poročene in neporočene; tudi ne dovoljuje noben zakon izkoriščanja državljanov s strani delodajalcev. V listih smo ponovno čitali, da so intervenirale državne oblasti pri nekaterih rudnikih in drugih podjetjih, kjer so lastniki z raznimi pretvezami zadržali del plače svojemu delavstvu, računajoč z njegovo nevednostjo in misleč, da bo delavstvo zadovoljno, če sme sploh ostati v službi. Ker se delavstvo vsled prepovedi delodajalcev ni smelo organizirati, so šele drugi ljudje opozorili inspekcijo dela in dopisnike raznih listov, da so seznanili javnost in oblasti o nedopustnem početju izkoriščevalcev. S posredovanjem oblasti se je položaj delavstva vsaj nekoliko izboljšal.

Tudi naša organizacija je ponovno predlagala naše zahteve na merodajnih mestih, toda doslej, žal, brez uspeha. V proračunski debati se je le malo govornikov zavzelo za značenje naših plač. Kljub temu pa smo prepričani, da tudi vsi ostali soglašajo z načelom: za enako delo — enako plačilo; saj bi v nasprotnem primeru mnogi izmed njih ne mogli prejemati poslanskih dnevnice, ker jim že redni poklic ali zasebno premoženje donaja več kot dovolj sredstev za preživljanje in bi lahko opravljali svoje delo kot častno dolžnost. Ravno tako ne bi mogli oni drž. nameščenci, katerih žene so posestnice zemljišč, hiš, palač, prejemati polnih plač ali pokojnin. In vendar nima še tako bogata žena renta, za katero se ji morda ni bilo treba prav nič truditi, nikakega vpliva na možovo plačo, do čim je skromna, trdo prislužena plača moža drž. nameščence ovira, da ne more dobiti žena svoje cele, istotako trdo prislužene plače.

Če so poročene učiteljice tako dolgo zvesto in požrtvovalno vztrajale v opravljanju svojih dolžnosti, je tem večja dolžnost poklicanih, da takoj uredijo njihove plače. Merodajnim činiteljem je dobro znano, da so ostale v službi kljub toliko poslabšanim pogojem le pod pritiskom razmer, ker je njihova pomoč nujno potrebna družini. Zato se ne bi smel izrabljati njihov težki položaj in ne prisiljevati, da delajo za manjše plačilo.

O važnosti ženinega zaslužka za družino ni treba dokazov. Navedemo naj le nekaj števil iz statistike znanega strokovnjaka in propagatorja socialne medicine dr. Andreja Štamparja, ki pravi, da od 100 smrtnih primerov otrok do starosti 5 let odpade na bogate 0,34 %, na srednje situirane 11,04 %, na revne pa 88,62 %. Ni menda treba posebej naglašati, da se morajo one naše družine, v katerih služi samo oče, ki nima nikakega postranskega zaslužka, tudi še boriti z revščino.

Skupna vsota naših odtegljajev pomenja v državnem proračunu silno malo in je moralna in materialna škoda, ki jo trpimo me in naše družine, neprimerno večja in občutnejša. Važno za nas je tudi dejstvo, da so predvideni v državnem proračunu za nas polni prejemki in bi torej vrtnice doklad prav nič ne obremenjevala stanja državnih financ, ki se je po izjavah merodajnih činiteljev itak zelo zboljšalo. Medtem pa, ko se štedi pri naših skromnih plačah, se vendar najdejo ogromne vsote, ki jih prejemajo posamezniki. Tako so prinesli naši dnevniki vest, da je nedavno upokojeni ban zetske banovine Pero Ivanišević dosegel, da je preseglja vsota njegovih potnih stroškov 700.000 din. Verjetno bi ta vsota zadostovala, da bi vse poročene učiteljice zetske banovine prejemale več mesecev polne plače.

Prepričani smo, da ne more biti nikakih resnih zaprek, da se črta krivična odredba, ki je dala našemu delu pečat manjvrednosti. Zato pričakujemo od kraljevske vlade, da bo po ukinitvi celibata priznala tudi poročenim učiteljem vse pravice, ki jim pripadajo. Vse dotlej, dokler se to ne zgodi, tudi ukinitve celibata nima polne vrednosti. K. L.

Pripravniki naj prvi napredujejo

»Pripravniki bi morali prvi napredovati,« je napisal tovariš v 41. številki našega stanovskega glasila. Samo en dan po tem brezupnem klicu pa so res napredovali. Toda kdo? in koliko?

Z vprašanjem kdo? se ne bom bavil — to pripuščam obljubljeni rangni listi. Da jih je pa samo 12 napredovalo, se mi pa zdí malo premalo. Vsi pripravniki so reveži! Prav vsi imajo samo 900 din plače! Prav vsi se morajo zadovoljiti, če si hočejo omisliti najpotrebnejše. Prav vsem je 900 din premalo za težko borbo, ki jo zahteva današnje življenje. S čim so si pripravniki zaslužili tako zastopavanje, ki uničuje voljo in ovira težko učiteljsko delo? Ali je samo 12 pripravnikov zaslužilo prevedbo? Ali je treba za prevedbo kaj več kakor povoljno opravljen drugi izpit, povoljen uspeh pri nadzorniški inspekciji in neumorno delo med narodom na vseh področjih?

Pripravniki, ki so zadostili vsem tem pogojem, so neoporečni in jim pripada po vseh postavah prevedba.

Ali je učitelju potrebna strokovna izobrazba iz raznih panog kmetijstva

Še eno mišljenje

V 38. številki »Učiteljskega tovariša« je dopisnica M. P. napisala naslednje: »V eni zadnjih števil »Učiteljskega tovariša« sem čitala, da je središče učiteljevega dela šola in da je vsaka druga izobrazba nepotrebna. Jaz pa mislim drugače, in mislila sem, da se bomo na zborovanju o tem pogovorili. Pa ni bilo nič. Ljudje bi lahko svoje življenje v marsičem izboljšali, če bi bili strokovno bolj izobraženi (Sadjarstvo, mlekarstvo, higiena ozir. zdravstvo, vrtnarstvo, živinoreja itd.). S strokovnim znanjem bo zrasla tudi samozavest kmečkega človeka.

Če hočemo odgovoriti na zadano vprašanje, se moramo najprej vprašati: Kaj je smoter ljudske šole? Na to vprašanje nam odgovori § 1. zakona o ljudskih šolah, ki pravi, da je naloga ljudske šole, da s poukom in vzgojo v duhu državnega in narodnega edinstva in verske strpnosti pripravljajo učence za moralne, vdane in aktivne člane državnega, narodnega in društvenega občestva.

Z drugimi besedami bi rekli, da mora ljudska šola posredovati najsplošnejšo izobrazbo, ter pripraviti vse bodoče člane državnega in narodnega občestva za aktivne in

Pa še z nečim so pripravniki močno oboženi — s potrpežljivostjo. Pri nekaterih traja potrpežljivost že 6 službenih let in 3 brezposelna leta. Tako, da bodo kmalu obhajali 10 letnico mature. Povejte nam, starejši tovariši, če ste bili 10 let po maturi tudi vi še pripravniki?

Gmotno stanje učiti pripravnika je obupno. Ne dopustite, da bi izrabljali svoje moči samo v borbi za pičli vsakdanji kruh. Ne dovolite, da bi razmišljali o krivicah, ki se mu gode. Učitelj mora dati vse svoje sile narodu. Dati jih pa ne bo mogel, če jih bo uporabil v borbi za eksistenčni minimum.

Torej — ne samo 12, temveč 380 (to so vsi) je pripravnikov. Upajmo, da bomo sledili kmalu tem dvajsetim in da ne bo treba več prositi za naše napredovanje. K.

tvorne delavce. Zaradi tega načela najsplošnejše naobrazbe mora seznaniti učence z vsemi problemi v najširši in najenostavnejši obliki. To okviro in splošno naobrazbo bo itak otrok sam izpopolnil v življenju po svoji potrebi. Ljudska šola mu mora dati le osnovo, da se more in zna orientirati v življenju. Čeprav vzgaja ljudska šola v 95 % mladino za kmečki poklic, vendar se ne morem sprijazniti z mislijo, da naj bo ljudska neka kmetijska šola, kjer se bodo podrobno in izčrpno obravnavali razni kmetijski predmeti, kakor poljedelstvo, živinoreja, sadjarstvo, čebelarstvo, mlekarstvo, gozdarstvo, itd. Namen ljudske šole ni usposobiti učence za kmetijskega strokovnjaka, t. j. za splošno in v vsem izobraženega strokovnjaka-kmeta. Če tudi ostaja 95 % mladine na kmečki grudi, moramo vendar pretehtati sledeče: Kmet ni le v odnosu do svojega poklicnega dela (potem bi bil samo poljedelec, živinorejec, gozdar, čebelar), temveč mora najti prav tako živni odnos do vseh činiteljev njegovega žitja in bitja: do družine, občine, države, društva, družbe, človečanstva. Dojeti in razumeti mora ves odnos do zemlje in občestvenega življenja, slednji gib roke pri delu, in slednji utrip srca. Kmet mora biti v tesni zvezi z vsemi življenjskimi činitelji in mnogo jih je,

ki stoje izven njegovega poklicnega dela, sovaščan, vas, občina, država, razne gospodarske, socialne, verske in prosvetne ustanove. Glede na to ne zadostuje kmetu ozka poklicna izobrazba, temveč mora poznati in spoznati vse tvorne odnose, ki ga vežejo z zemljo in človekom. Smoter vsake ljudske šole je in ostane: človek. In vzgoja k dobremu in zdravemu človeku je važnejša od strokovne izobrazbe. Najprej mora biti kmet pošten, priden, skrben in zadovoljen, potem se bo itak sam še strokovno izpopolnil. Ljudska šola ima nalogo, da posreduje najsplošnejšo izobrazbo ter oblikuje človeka-kmeta. Nje glavni smoter je vzgoja, seveda tudi izobrazbe ne sme zanemarjati. Za tako delo je potreben cel človek, je poklican — vzgojitelj-pedagog. Tudi učiteljeva izobrazba mora iti v to smer. Biti mora predvsem pedagoško naobrazen. V življenju se bo sam izpopolnil, izpopolnjeval bo ono, kar bo potreboval v življenju in v poklicnem delu. Učiteljice ne sme biti kaka strokovna šola. Pravilno je mnenje nekaterih pedagogov, da mora učiteljstvo stremeti po širši izobrazbi, da naj absolvira gimnazijo in nato obiskuje vseučilišče. Za vzgojiteljski poklic je treba širokih pogledov, vedeti mora tako rekoč vse. Ni pa potrebno, da je v vseh vprašanih strokovnjak. Ze dejstvo, da je učenec duševno nerazvit v ljudski šoli ter še ne kaže nobene poklicne usmerjenosti, zavrta naziranje, da naj mladino strokovno pripravljamo za bodoči poklic. Čeprav bi obravnavali vse panoge kmetijstva, bi otrok od tega ne imel mnogo: 1. Ker še ni duševno dovolj razvit, 2. ker ni poklicno usmerjen, 3. ker mora biti najprej splošno naobrazen, če sploh hoče slediti strokovnemu pouku.

Z ozirom na opisana dejstva lahko sedaj odgovorimo na zastavljeno vprašanje: Ali je učitelju potrebna izobrazba iz poedinih kmetijskih panog? Odgovoril bom kratko: Ne! Zakaj ne? Ker ni namen ljudskih šol kmetijska izobrazba, temveč vzgoja in najsplošnejša usposobljenost za občestveno življenje. Učitelj mora biti splošno izobražen, ter mora imeti široki razgled. Predvsem mora stremeti po izpopolnjevanju svoje osebnosti. Njegova izobrazba mora obsegati sposobnost najti in ugotoviti tvorne elemente človeške izobrazbe. Poznati in spoznati mora vse elemente, ki so važni pri oblikovanju mladega bitja, predvsem socialne razmere okolja ter dispozicije v otroku. Učitelj mora znati buditi speče dobre lastnosti v otroku. Kos temu delu je lahko le pedagoško naobrazen vzgojitelj. Če bo učitelj dosegel, da bo priklical iz podzavesti dobre lastnosti učenčeve, je dosegel več kot zahteva od njega poklic. Učni in strokovni nauki niso trajni, toliko manj, ker jih polagamo v duše nerazvite dece. Mnogo ali vse

VSEBINA:

Za enako delo — enako plačilo.
Pripravniki naj prvi napredujejo.
Ali je učitelju potrebna strokovna izobrazba iz raznih panog kmetijstva? — Še eno mišljenje.
Učiteljstvo in Jadranska straža.
Občni zbor Pedagoške centrale.
Zopet spori v Jugoslovanskem učiteljskem udruženju.
LISTEK: Kratak pogovor z avtorjem slike »Dedek Miha«.
Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Mladinska matica. — Učiteljski pravnik. — Učiteljska tiskarna. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

bo mladina pozabila, ostale bodo le osnove, le temelj in na te bo mladenič in mož gradil dobrega človeka. Dober, pošten in vrl človek bo tudi dober kmet.

Seveda ne trdim s tem, da nima kmetijska naobrazba mesta v ljudski šoli. Toda pomniti moramo, da mladini ni potrebna podrobna in izčrpna kmetijska naobrazba. To je namen kmetijskih šol, ki producirajo kmet. strokovnjake ter s sistematičnim poukom posredujejo znanje iz vseh kmetijskih panog. V ljudski šoli prihajajo do izraza le one kmetijske panoge, s katerimi se kmet v dotičnem okolišu ukvarja. Zaradi nizkega inteligenčnega stanja učencev in kmetijske mladine, mora biti obravnava poljudna in ne strokovna. Predavanja mora biti preprosta, čim manj znanstveno in abstraktno. Za tako delo pa ni potrebno, da je učitelj strokovno izčrpno izobražen.

K temu moram še pripomniti, da pač ne čutijo vsi učitelji veselja do kmetijskega dela. Zato bi bilo napačno, če bi v učiteljsku od vsakega zahtevali, da se poglubi v kmetijstvo, če ne čuti do njega veselja. Ko pride učitelj na vas, mu zadostujejo najsplošnejše osnove iz poedinih kmetijskih panog, na katere bo sam gradil potrebno strokovno znanje.

Učitelj bodi torej prvenstveno posredovalec splošne izobrazbe, bodi torej pedagog-vzgojitelj. Zanemariti pa ne smemo poljudnega obravnavanja napak, ki jih kmetije delajo v svojem poklicu. Za tako preprosto razlago pa ni potrebna izčrpna in sistematična izobrazba iz vseh kmetijskih panog. Učiteljevo mesto je v šoli pri mladini, vse drugo je pa sekundarnega pomena. -a-

Učiteljstvo in Jadranska straža

Z rojstvom Jugoslavije, ki ji je usoda odredila tretjino državne meje ob morju, nad tisoč let naseljenost po naših rodovih, smo nepripravljani obstali pred novimi problemi in novimi nalogami.

Morje je bilo od nekdanje naše hrepenenje, bilo je naše polje slave in žal tudi sinja grobnica. Tisočem so podžigali utrujeni korak, bodrili omahujoča srca in dvigali ponižane duše zvoki divne pesmi »Oj, na more, na Adrijalu« Šele v svobodni domovini se je uresničil njih davni san.

Pa se je pojavila živa potreba, ki jo je krepila odločna narodna zavest in tako je ob kumovanju ljubezni do morja in bojzani zanj 19. februarja 1922. leta nastala v srcu našega Primorja, v belem Splitu, pomorsko obrambna organizacija »Jadranska straža«, ki je pravo dete srca in razuma našega naroda.

V sveti in nesebični službi kralju in zedinjeni jugoslovanski domovini si je Jadranska straža stavila za cilj, da z vsemi sredstvi propagande vzbudi v narodu uspavano ljubezen do morja in nemo zavest o njegovi vsestranski važnosti za državo, ki mu dvigne smisel za pomorstvo ter tako zagotovi Jugoslaviji po edinstveni in najkrajši poti potrebni gospodarski napredek z vsemi njegovimi vzročnimi posledicami na socialnem in kulturnem polju.

Plemeniti zamisel je potrebovala blagovestnikov. Kje jih najti? Kdo je za to veliko poslanstvo najbolj poklican, pa tudi najbolj pripraven? Kdo drugi kot veliki idealist, ki se je nesebično stavil v službo narodu tudi tam, kamor civilizacija s svojo dvoličnostjo še ni posegla, plemeniti dobrotnik, ki je razsipno delil dobrine svoje duše med najbednejše in najpotrebnejše, iskreni prijatelj ljudstva, ki mu je bilo delo bolj blagoslovljeno od plačila — ljudskošolski učitelj.

Z vnojo je prijel za delo, postavil se je ob bok mnogih drugih apostolov jugoslovanskega Jadrana. Volja je bila pri vseh najboljša, uspehi njihovih prizadevanj niso zadovoljili. Kontinentalci niso mogli naenkrat postati pomorci, manjkalo je znanja, manjkalo izkušenj. Povsod je potrebna šola, za šolo pa učila. In dotlej je manjkalo eno in drugo.

Da temu odpomore, je centralna uprava organizacije, Izvršni odbor JS v Splitu, pričela organizirati enomesečne počitniške pomorsko-propagandne tečaje. Vršili so se leto za letom v Splitu in pretežni del kurzistov je bil vedno iz učiteljskih vrst. Družili so se ob jadranski obali tovariši z bregov Ohridskega in Bohinjskega jezera, z banatskih ravnin in kraškega pečevja, vračali so se na svoje domove polni zanosa in vere v veličino svoje ideje, ki so jo s prosvetiteljsko gorečnostjo širili v mestu in na selu. Zgledu Izvršnega odbora JS v Splitu je sledil Oblastni odbor JS v Ljubljani, ki je pred tremi leti na svojem sedežu priredil za sto dvajset učiteljev in učiteljic tridnevni propagandni tečaj. Lani je Oblastni odbor JS Maribor z osmrednim sličnim tečajem v lastnem domu v Bakru še bolj popolnil vrzel za širjenje idej JS. Tudi tam je obiskovalo tečaj 32 učiteljev in učiteljic iz dravske banovine.

Medtem se je pojavljala polagoma tudi že pomorska literatura v narodnem jeziku, tiskala so se predavanja, razširjala po izkušnjah navodila. Kurzisti JS — 90 % iz učiteljskega stanu — so si sami našli najti pomočnike, propagandno delo se je lajšalo in vrste jadranskih stražarjev so vidno rasle.

Ustanavljati nove društvene edinice, krajevne odbore in poverjenstva JS, je z besedo in dejanjem večinoma pomagalo učiteljstvo. Če ponekod ni bilo na čelu akcije, med sodelavci ga ni manjkalo. Danes imamo iz učiteljskega staleža v organizaciji JS široko po domovini mnogo odličnih predsednikov krajevnih odborov, še neprimerno več njihovih neumornih tajnikov in vsedelavnih poverjenikov ter vestnih odbornikov, ki dajejo prave propagandnemu delu za naše morje in pomorstvo.

Vidni uspehi tega dela, pri katerem učiteljstvo obeh spolov ni na zadnjem mestu, so poleg urejene organizacije domovi Jadranske straže ob naši morsk obali, deset po številu, šolska ladja »Jadrana«, ki je plod požrtvovalnosti jadranskih stražarjev iz vse države in vojni hidroavion »Sarajevo«, dar sarajevskih prijateljev našega morja, da se poudarja le najvidnejše.

Najvažnejši in najpomembnejši uspeh jugoslovanskega učiteljstva v delu za naše morje